

הצעת חוק "חסימת הגישה לאתרים פורנוגרפיים"

מוגש לחברת הכנסת שולי מועלם

מסמך זה נכתב על-ידי חברי הצוות אלינה בוליגין, שרה גרין ודודן פלג; נערך על-ידי ראש הצוות אריאל בן-שימול; נבדק על-ידי אורי שפראך ועל-ידי אהוד אפרים, מנכ"ל הארגון ואושר לפרסום.

1. מבוא

בעבודת מחקר זו בחן צוות המחקר של עומק, לבקשת חברת הכנסת שולי מועלם, את הצעת החוק בנושא חסימת הגישה לאתרים פורנוגרפיה, עבור קטינים. מטרתנו העיקרית במסמך זה היא להציג תמונת מצב רחבה אודות הדין המצוי וההסדרה הקיימת בתחום ולצד זה לסקור פתרונות המצויים הן בספרות והן בדין המשווה. לאור אלו נסיק מסקנות ונמליץ המלצות, אשר חלקן משיקות להצעת חברת הכנסת וחלקן מנסות להשיג את אותה התוצאה, אך בדרכים אחרות.

2. תקציר מנהלים:

← דין מצוי – הדין בעיקרו עוסק בפרסום פורנוגרפיה ושידור של פורנוגרפיה. ראשית, חוק העונשין אוסר על פרסום "חומר תועבה", אך אין אכיפה של הדין, פרט לפרסום חומר פורנוגרפיה בו מוצגים קטינים. שנית, ישנה חקיקה יחסית נרחבת בשידור של חומר פורנוגרפיה, כאשר השידור מוגבל בכמה היבטים. בהיבט הראשון, ספקי האינטרנט מחויבים לאפשר למנויים לסנן תכנים אלו ללא תשלום. עם זאת, חומר עם ערך אומנותי או חדשותי לא נחשב לחומר שבמסגרתו מחויב ספק האינטרנט לחסום תוכן. בהיבט השני, בעלי רישיון לשידור כבלים לא מורשים לשידור "חומרי תועבה". עם זאת, ערוצים ממלכתיים, למשל "תאגיד השידור", לא מוגבלים בהקשר זה. בהיבט השלישי, הדין מחייב לסמן משדר טלוויזיה אשר מופעים בו תכנים שאינם ראויים לבני גיל מסוים. מסקירתנו עלה, כי הקושי העיקרי העולה מן הדין, הוא שאין הגדרה ברורה ואחידה בדין למונח "חומר תועבה" ולכן הגדרה זו נותרה בעיקרה לבית המשפט. בשורה של פסקי דין, ניתן לראות כי בית-המשפט נוטה לפרש את המונח באופן מצומצם. כך למשל, איסור על פרסום "חומר תועבה" בטלוויזיה פורש באופן מצומצם כדי לא לפגוע בחופש הביטוי וחופש העיסוק. מאידך, השופט הנשיא (כתוארו אז) ברק קבע שחופש הביטוי אינו החופש לבטא דברי תועבה ולכן יש להגבילו באופן מידתי ולתכלית ראויה. לדידו, יש להגביל הצגת חומר פורנוגרפיה רק אם קיימת וודאות קרובה שהצגתו תפגע פגיעה קשה, רצינית וחמורה בשלום הציבור. נעיר בזהירות, כי חשיפתם של קטינים לחומר פורנוגרפיה עלולה לעורר פגיעה כזו ולכן יכולה לחסות תחת ההגבלות החוקתיות. לאורך השנים נעשו ניסיונות לחוקק הצעות חוק אשר מטרתם להוריד את החשיפה של קטינים לפורנוגרפיה, אך ניסיונות אלו עלו בתוהו.

← פתרונות בספרות המשפטית – מסקירתנו את הספרות בנושא, עולה כי ישנם ארבעה גורמים עיקריים המעורבים בהפצת חומר ברשת האינטרנט, כך שהפחתת חשיפתם של קטינים לפרסומים פורנוגרפיים יכול שתיעשה על ידי הגבלת כל אחד מהם. **הגבלה ראשונה נוגעת לבעלי האתרים** (להלן: **ספק התוכן**) – הטלת חובה על ספק התוכן שיקבע הסדרי חסימה חלקית או סינון שימנעו גישת קטינים. זוהי ההגבלה היעילה ביותר, אך חובה בתוכה בעיות רבות. כך למשל, אתרים רבים לא כפופים לדין הישראלי, ובנוסף יש יכולת חוקית לספקי התוכן להישאר אנונימיים לפי הדין הישראלי. **הגבלה שניה נוגעת לספק הגישה לאינטרנט** – במובן זה עולה בחירה בין שני אפיקים: הראשון, השארת בחירה להפעיל טכנולוגיית סינון בידי הצרכן. האפיק השני, הוא החלת טכנולוגיית הסינון

ע"י ספק הגישה באופן אוטומטי, אלא אם כן ביקש הצרכן אחרת. מדובר במודל של opt out, אשר מותיר את אוטונומיית הבחירה מצד הצרכן מחד ומאידך מהווה הסדר יעיל יותר עבור הורים שלא מודעים דיו לסכנות הרשת. עם זאת, פתרון כזה עלול לפגוע בזכות הפרטיות ובחופש הביטוי ויש להראות כי פתרון זה עומד במבחני פסקת ההגבלה המצויים בפסיקה. **הגבלה שלישית נוגעת לצרכן כמשתמש קצה**, ולמעשה מטילה את מלוא האחריות על חשיפת הילדים לתכנים על ההורים ועוסקת בעיקר בחינוך.

← משפט משווה – בארצות הברית נעשו מספר ניסיונות חקיקה, אשר קובעות עונש פלילי למי שמפיץ תכנים פורנוגרפים שעלולים להגיע לנמענים מתחת לגיל מסוים, אך מטעמים חוקתיים נפסלו חוקים אלו. ההגבלה היחידה שנמצאה בחוק, היא שלילת תקצוב פדראלי לבתי ספר שלא מיישמים מדיניות של בטיחות אינטרנט. עם זאת, בעידן של טלפונים חכמים, חקיקה היא בגדר "כוסות רוח למת". **בבריטניה** קיים ההסדר המקיף ביותר. חברות הסלולר מפעילות פילטר החוסם תכנים פורנוגרפיים, חסימה זו מוסרת רק אם המשתמש מוכיח כי הוא בגיר. בשנת 2017 אף נחקק חוק שמטיל את החובה הזאת על ספקים של תוכן פורנוגרפי. אכיפת חובה זו נעשית ע"י רגולטור שממונה ע"י שר הפנים תוך אישור הפרלמנט. **בקנדה** עיקר הדין עוסק בהשתתפות של קטינים בסרטונים פורנוגרפיים, אך אינו מתייחס לחשיפתם.

← המלצות:

מסקירתנו עלה כי ישנה אי-הסדרה בהגדרה מדויקת של מהו "חומר בעל תוכן פורנוגרפי" או כהגדרתו בחוק "חומר תועבה". ראוי להגדיר בחוק מה עולה לידי חומר תועבה. בשים לב כי הגדרה רחבה מדי עלולה להוות לחוק לרועץ, כך ההגדרה צריכה לעלות בקנה אחד עם הגנה על חופש הביטוי – למשל, חומר שמכיל תכנים מיניים במסגרת סרט, לא יוכל לעלות לידי ההגדרה "חומר פורנוגרפי".

לדידנו, הדרך היעילה ביותר לטווח הקצר למנוע מילדים חשיפה לחומרים אלו הוא דרך ספק האינטרנט. הספק יעניק קוד גישה שבעזרתו ניתן יהיה להיכנס לתכנים שמכילים חומר פורנוגרפי והוא יעשה זאת בעזרת אלגוריתם. אנו סבורים שהפתרון צריך להיות דרך הסדר OPT IN, אשר יביא לפגיעות חוקתיות מועטות יותר. אם זאת, במידה ויוחלט על הסדר OPT OUT יש לכלול בחוק הסדר ברור לאיך יישמר המידע אודות אנשים אשר מבקשים את הקוד במידה של הסדר OPT OUT. על ההסדר לעמוד בפרק ב' לחוק הגנת הפרטיות.

מוצע לשאוב את המנגנון מהדין הקיים בבריטניה. בבריטניה הקריטריונים שצריכים להיות במנגנון כדי לעמוד בחובה הסטטוטורית: וידוא גיל בנקודת הגישה או רישום לתוכן; וידוא באמצעות מידע שאין לאדם אחר אפשרות סבירה להשיג; כל גישה לתוכן מותנית באישור, כאשר ברירת המחדל הינה שהמשתמש לא נותר מחובר אלא צריך להתחבר מחדש כל פעם, הדבר מונע שימוש על ידי משתמשים לא אנושיים. עוד מומלץ, מומלץ למנות שר בממשלה כרגולטור אחראי על תהליך זה. בצד זה "הוועדה המיוחדת לזכויות הילד" תהיה הוועדה אשר תעקוב אחר החוק ויישמו. נציין בשולי הדברים כי החוק צריך להיות מידתית ולהכיל סעיפים אשר מגנים על הזכות לחופש הביטוי ועל הזכות לפרטיות.

3. פורנוגרפיה – דין מצוי

פרק זה יעסוק, ביחס של הדין כלפיי פרסום וצריכת תכנים פורנוגרפים באופן כללי. מסקירתנו עלה כי החקיקה בישראל עוסקת באיסור פרסום חומרים פורנוגרפים, ובעיקרה מנסה למנוע חשיפתם לציבור שלא מבחירתו. עם זאת, לא ברור מלשון החוק לאיזה סוג של חומר פורנוגרפי הוא מכוון, שכן החוקים השונים משתמשים במונחים שונים שאינם מגדירים באופן ברור מהו חומר פורנוגרפי. מהדין הישראלי משתקף כי תופעות כמו פדופיליה ואלימות מינית ברשת הן חמורות יותר, ועליהן מוחלות הגבלות רחבות יותר או עונשים כבדים יותר. אין בישראל חקיקה ספציפית, אשר מחייבת אתרים המכילים תכנים פורנוגרפיים למנוע מקטינים לגלוש באתרי אינטרנט באמצעות קוד או כל דרך מניעתית אחרת. עם זאת, כפי שיפורט בהמשך, הצעת חוק אחת עסקה באיסור מכירת חומרים פורנוגרפיים לקטינים, אולם היא לא עלתה לקריאה שנייה.

3.1 חקיקה

3.1.1 פרסום פורנוגרפיה

סעיף 214 חוק העונשין קובע שפרסום "חומר תועבה" או הכנתם לצורך פרסום נחשב לעבירה פלילית בגינה ניתן לגזור עד שלוש שנות מאסר. החוק חל על פרסום חומרים כאלו במקום ציבורי או במקום שאינו ציבורי, למעט דירת מגורים או בקרב קבוצת אנשים בגירים.¹ במקרה בו קטין מופיע בחומרי התועבה העונש חמור יותר ויכול להגיע לשבע שנות מאסר ויותר לו העברין הוא האחראי על הקטין.² בנוסף לכך, עצם ההחזקה או הצפייה בחומר תועבה ובו קטין היא עבירה הכרוכה בשנת מאסר, אלא אם נעשתה בתום לב.³ כמו כן, חל איסור על "פרסום פוגע" על שלטי חוצות, הכולל בתוכו הצגת תמונות מיניות ברבים. העברין עלול לשאת בקנס או בשישה חודשי מאסר.⁴ החוק מוסיף סייג לעבירה, לפיה לא יראו אדם כעובר עבירה לפי סעיף 214 אם ביצע את המעשה למטרה כשרה והמעשה אינו אסור לפי דין אחר.⁵

למעשה, ניתן לראות שהחוק אינו מתייחס ישירות לחומרים פורנוגרפיים, אלא משתמש במונחים כמו "חומר תועבה" ו"חומר פוגעני". לא עולה באופן בהיר מהחוק האם הוא מתייחס לכל סוג של פורנוגרפיה. לשונו העמומה של החוק מותירה את שיקול הדעת לפירוש המושגים בידי בית-המשפט. בית-המשפט מצידו, בשנים האחרונות, מראה על פירוש המושגים באופן מצומצם, כך שלא כל פורנוגרפיה נחשבת ל"חומר תועבה".⁶

בשולי הדברים נציין כי סעיף 214 לחוק העונשין בכללותו לא נאכף, פרט לחריגים. מסקירת פסקי דין נראה שהסעיף הנאכף בעיקר הוא §214(ב), האוסר פרסום חומר תועבה ובו דמות קטין. שאר חלקי העבירה נאכפים לצד ובנוסף לעבירות מין אחרות, ולא מעמידות כתבי אישום לבדן.

3.1.2 פורנוגרפיה מקוונת ומשודרת

3.1.2.1 חקיקה

¹ §214(א) לחוק עונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

² שם, §214(ב,ב,1,2)

³ שם, §214(ב3)

⁴ שם, §214א

⁵ שם, §214ב

⁶ על כך יפורט בהרחבה בפרק זה.

חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982, הוא החוק אשר עוסק בעיקר בהסדרת בתחום הפורנוגרפיה המקוונת והמשודרת. ראשית, סעיף 4ט ל"חוק התקשורת" מפנה לחוק העונשין, ומגדיר הצגת יחסי מין הכרוכים באלימות, ביזוי, השפלה, ניצול או בעלי אופי מחפץ מינית כ"תוכן פוגעני – חומר תועבה", שספקי האינטרנט מחויבים לאפשר למנויים אפשרות לסננס ללא תשלום.⁷ עם זאת, תוכן בעל ערך אמנותי מדעי, חדשותי, חינוכי או הסברתי לא יחשב כחומר תועבה.⁸ כמו כן, כל הצגת יחסי מין בהם מעורב קטין או מתחזה לקטין נחשבים תוכן פוגעני,⁹ מכאן ניתן, בזהירות, ללמוד שלא כל מצג של יחסי מין בין בגירים נחשב "מצג פוגעני". שנית, סעיף 6כה לחוק התקשורת מתייחס לשידורי כבלים, ואוסר על בעלי רישיון לשידור כבלים לשדר "חומרי תועבה", לרבות כל ההגדרות המצויות בסעיף 4ט לחוק התקשורת.¹⁰ הגבלות דומות חלות גם על פרסומות וערוצים מסחריים.¹¹ עם זאת, ערוצים ממלכתיים (תאגיד השידור) אינם מוגבלים בשידור תכנים פורנוגרפיים.¹²

בנוסף, הדין מחייב לסמן תכנים פורנוגרפיים בטלוויזיה – "חוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, התשס"ג-2002" מחייב לסמן משדר טלוויזיה אשר מופיעים בו תכנים שאינם ראויים לצפייה לבני גיל מסוים.¹³ בין התכנים המחייבים סימון כוללים תכנים שיש בהם "מין" ו"פורנוגרפיה".¹⁴ כך למשל, תכני מין ופורנוגרפיה שצריכים להיות מסומנים לגיל 18 ומעלה מוגדרים כ"משדר הכולל אלימות מינית או תכנים פורנוגרפיים המיועדים במהותם לעודד גירוי מיני, לרבות הצגה מפורשת של יחסי מין מלאים או חלקיים."¹⁵

אפשרות הגבלה נוספת היא דרך חוק שמונח כעת על שולחן הכנסת לקריאה שניה ושלישית, ועשוי לשמש נתיב נוסף לאכיפת האיסור על פרסום חומר תועבה.¹⁶ החוק שזכה לכינוי "חוק הפייסבוק" מעניק סמכויות להגבלת אתרים, אם שימשו פלטפורמה לביצוע עבירות, ביניהן §214(ב) לחוק העונשין האוסר פרסום חומר תועבה ובו דמות קטין.¹⁷ לפי "חוק הפייסבוק", בית המשפט המחוזי רשאי לתת צו להגבלת הגישה לאתר האינטרנט אם הדבר חיוני לשם מניעת המשך ביצוע העבירה או חשיפה לאתר של ארגון טרור.¹⁸ אולם, לא כל עבירה רלוונטית בחוק, שכן הוא מגדיר רק מספר עבירות מסוימות עליהן ייחייב אתר להגבלת אתר אינטרנט, ביניהן עבירת פרסום והצגת תועבה של קטין בלבד.¹⁹ לאור הפנייה ישירה לעבירות בחוק הפייסבוק, נראה שהמחוקק בחר במודע את התכנים שראוי שיוגבלו ברשת האינטרנט, אשר חומרים פורנוגרפיים לא נכללים ביניהם.

3.1.2.2 פסיקה:

⁷ 4ט לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982 (להלן: חוק התקשורת).

⁸ שם.

⁹ §4ט(1)(ב) לחוק התקשורת.

¹⁰ שם, §6כה(2) לחוק התקשורת.

¹¹ §38א(א) לכללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (שידורי תכניות טלוויזיה בידי בעל זיכיון), התש"ע-2009;

¹² §12(6), §14 לכללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (אתיקה בפרסומות בטלוויזיה), התשנ"ד-1994.

¹³ לא קיים בחוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.

¹⁴ §2 לחוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, תשס"א – 2001 (להלן: חוק סיווג סימון ואיסור שידורים מזיקים).

¹⁵ חוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, התשס"ג-2002.

¹⁶ שם.

¹⁷ §214 לחוק העונשין.

¹⁸ §12-1 לחוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, תשע"ז-2017 (להלן: חוק סמכויות לשם מניעת עבירות באינטרנט).

¹⁹ §2(א) לחוק סמכויות לשם מניעת עבירות באינטרנט.

¹⁸ §2(א) לחוק סמכויות לשם מניעת עבירות באינטרנט.

¹⁹ §1 לחוק סמכויות לשם מניעת עבירות באינטרנט; §214(ב) לחוק העונשין.

בפרשת ש.י.ן, קבע בית המשפט העליון שעצם קיום החובה לסמן משדרים פורנוגרפיים מצביעה על כך שהמחוקק מכיר באפשרות חוקית לשדרם.²⁰ עוד נקבע **בפרשת ש.י.ן** שיש לפרש את סעיף 6כה לחוק התקשורת באופן מצומצם, וזאת לאור התיקון שבוצע בחוק – בו הורדו הביטויים "הצגת יחסים מיניים או הצגת מעשים המיועדים לגירוי מיני" מהחלופות האסורות לשידור, ולאור שיקולים חוקתיים של פגיעה בשתי זכויות יסוד – חופש הביטוי וחופש העיסוק.²¹ מכאן ניתן להסיק שבית המשפט העליון לא רואה בכל תוכן פורנוגרפי "חומר תועבה" או "חומר פוגעני". על אף שלא נמצאה פסיקה בנושא, אנו משערים כי ניתן להקיש מכך גם לסעיף 4ט לחוק התקשורת, שהרי לפי בית המשפט העליון לא כל הצגת חומר פורנוגרפי בטלוויזיה היא אסורה בישראל, כך שסביר שהדבר דומה גם לגביי רשת האינטרנט. עם זאת, אין הכרח שהדבר דומה גם באיסור בחוק העונשין האוסר פרסום "חומר תועבה", משום שפרסום כזה עשוי להביא לחשיפה לא רצונית לתכנים. כלומר, באינטרנט ובטלוויזיה אדם בוחר בערוץ הצפייה או בחיפוש ברשת, לעומת פרסום ציבורי, כמו שלט חוצות, אשר אינו נתון לשליטת הציבור הנחשף אליו.

עם זאת, **בפרשת סטיישן פילם** קבע הנשיא ברק שחופש הביטוי אינו החופש לבטא דברי תועבה, ולכן יש להגבילו באופן מידתי ולתכלית ראויה. לדידו, יש להגביל הצגת חומר פורנוגרפי אם קיימת ודאות קרובה שהצגתו יפגע פגיעה קשה, רצינית וחמורה בשלום הציבור.²² ייתכן בהחלט שחשיפת קטינים לתוכן פורנוגרפי עשויה לגרום לפגיעה כזו.²³

3.1.3 פורנוגרפיה מודפסת

סעיף 42 לפקודת המכס אוסר על יבוא חומרים בעותק קשיח (דפוס) שהם "פרוצים או מגונים".²⁴ אין בפקודה הגדרה למונחים אלה, לכן אין הכרח שמדובר על כל סוגי חומר פורנוגרפי מודפס. עם זאת, **בפרשת ישעיהו** השופט ביין קבע כי הפקודה אינה אוסרת יבוא של כל חומר מיני חזותי, אלא אוסרת זאת כתלות במטרה לשמה החומר מוצג.²⁵

3.2 הצעות חוק

בכנסת ה-18, יוני 2012, הגישה חה"כ רונית תירוש הצעת חוק לאיסור צריכת חומר תועבה שבו מופיעים קטינים, בנוסף לאיסור על אחזקתם ופרסומם.²⁶ בכנסת ה-16, יולי 2003, הגיש חה"כ ניסים זאב הצעה לאיסור מכירת חומר תועבה לקטינים.²⁷ הצעות חוק אלו לא הובאו לידי מימוש.

4. צריכת פורנוגרפיה – פתרונות מוצעים בספרות

מסקירתנו את הספרות בנושא, עולה כי ישנם ארבעה גורמים עיקריים המעורבים בהפצת חומר ברשת האינטרנט, כך שהפחתת חשיפתם של ילדים לפרסומים פורנוגרפיים יכול שתיעשה על ידי

²⁰ בג"ץ 5432/03 ש.י.ן – לשוויון ייצוג נשים ו-11 אח' נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, נח(3) 65 (2004) (להלן: **פרשת ש.י.ן**); תיקון 25 לחוק התקשורת

²¹ שם.
²² בג"ץ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים, פ"ד נ 661, 677 (1996) (להלן: **פרשת סטיישן פילם**).

²³ פסק הדין ניתן לפני פסק דין ש.י.ן.

²⁴ 428 לפקודת המכס [נוסח חדש]

²⁵ ת"א (מחוזי חי') 404/82 **ישעיהו נ' מדינת ישראל**, פ"מ תשמ"ד(2) 522 (1984), עמ' 527.

²⁶ הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור צריכת חומר תועבה), התשע"ב-2012

²⁷ הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת חומר תועבה לקטינים), התשס"ג-2003

הגבלת כל אחד מהם. בפרק זה נסקור שלושה מתוכם,²⁸ תוך עמידה על יתרונותיהם וחסרונותיהם. באופן ספציפי, נתמקד בילדים כנפגעים מהחשיפה לתוכן ונגע באופן מינימאלי בלבד בגולשים הבוגרים.

4.1 ספק התוכן:

ספק התוכן הוא יוצר האתר והמתפעל אותו, וככזה קובע אילו תכנים יופיעו בו.²⁹ לפי הספרות עולה כי הטלת חובה על ספק התוכן שיקבע הסדרי חסימה חלקית או סינון שימנעו גישה של קטינים לחומרים מסוימים תהא יעילה ביותר. למשל, ביכולתו של האתר לתייג עצמו כך שיוזחה על ידי תוכנות חסימה לקטינים או להתקין אמצעים לוודוא גיל המשתמש.³⁰ עם זאת, מדובר בדרך פעולה בעייתית לביצוע, הואיל ותעשיית הפורנוגרפיה מתפרשת על פני מאות מיליוני עמודי אינטרנט שרובם כלל אינם כפופים לדין הישראלי.³¹ קושי נוסף נובע מיכולתם של ספקי התוכן להישאר אנונימיים – זאת על ידי הפעלת אמצעים להסתרת זהות המשתמש ברשת,³² המתאפשרת בנקל. לפיכך הסדרה כזו תדרוש בהכרח שיתוף בינלאומי נרחב והקצאת משאבים רבים, אשר לא בטוח שישראל יכולה לעמוד בהם. לכן, מתודה פרקטית בהקשר זה תהא חיוב האתרים המופעלים בישראל, שכן הם כפופים לדין הישראלי. על אף שלא מדובר בפתרון הרמטי, אתרים אלו נגישים יותר לילדים מאתרים אחרים, בין היתר מטעמי שפה.³³

4.2 ספק הגישה לאינטרנט:

ספק הגישה הוא הגוף שמחבר בין הצרכן לאינטרנט, והוא בעל היכולת לזהות את כלל האתרים שהצרכן ביקר בהם בגלישתו ברשת וכן למנוע את גישתו לאתרים מסוימים.³⁴ האחרון מתבצע על ידי הצעת שירותי סינון לאתרי אינטרנט באמצעות התקנת תוכנות שחוסמות אתרים ותוכן על פי פרמטרים מוגדרים שונים.³⁵ בפועל, אלגוריתם החסימה עלול להוביל לחסימתם של תכנים אחרים, שמהותם לגיטימית,³⁶ כאתרי חדשות, המפרסמים לא פעם תכנים אלימים, או למשל חסימה של אתר האגודה למלחמה בסרטן שכן עולה בו המילה "שד". מדובר בתופעת לוואי בלתי רצויה שפוגעת בחופש הביטוי, כאשר הפרט נחסם לביטוי שהיה זכאי להיחשף אליו.³⁷ בנוסף, לא ניתן להתעלם מעצם קיומן של טכנולוגיות עקיפה מרובות כך שסגירת המרחב הווירטואלי הדינמי בפני צעירים מוגבלת מראשיתה, ומבטיחה הגנה חלקית בלבד.³⁸

²⁸ זאת משום שהאפשרות הרביעית, פנייה לספקי שירות, היא בעלת פוטנציאל נמוך להגשמת המטרה והסדרים כאלו לא יעניקו פתרון הולם. לקריאה נוספת, ראו: רם ריבלין "פורנוגרפיה: מוסר, חירות, שוויון" נייר עמדה 41, **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, עמ' 110-111 (2003) (להלן: **ריבלין**).

²⁹ שם, בעמ' 106.

³⁰ שם, בעמ' 107.

³¹ Robert A. Gomez, *Protecting Minors from Online Pornography without Violating the First Amendment: Mandating an Affirmative Choice*, 11 SMU Sci. & Tech. L. Rev. 1, 1 (2007) (להלן: גומז).

³² ריבלין, לעיל ה"ש 28, בעמ' 106.

³³ שם, בעמ' 107.

³⁴ שם, בעמ' 109.

³⁵ מריה רבינוביץ' **היחשפות ילדים ובני נוער לתכנים פורנוגרפיים באינטרנט וסוגיית סינון אתרים פוגעניים בעמ' 14** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2017) (להלן: רבינוביץ'); לקריאה נוספת בדבר פעולת מנגנוני הסינון, ראו: Michelle Evans, *Censorship and Morality in Cyberspace: Regulating the Gender-Based Harms of Pornography Online*, 11 S. Cross U. L. Rev. 1, 7 (2007) (להלן: אוונס).

³⁶ גומז, לעיל ה"ש 31, בעמ' 18; ריבלין, לעיל ה"ש 28, בעמ' 112.

³⁷ רם שגב "הצעת החוק בעניין סינון אתרי אינטרנט" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** 16.04.2008 <https://www.idi.org.il/articles/8532> (להלן: שגב).

³⁸ רבינוביץ', לעיל ה"ש 35, בעמ' 18; אוונס, לעיל ה"ש 35, בעמ' 9.

במובן זה עולה הבחירה, בין שני אפיקים, שנוגעת להגדרת ברירת המחדל של ספק האינטרנט את הגישה לתוכן המוגדר כפוגעני. הראשון – השארת הבחירה להפעיל את טכנולוגיות הסינון בידי הצרכן, תוך חיוב הספק ליידע את המנויים בדבר קיום התכנים הפוגעניים ברשת ובאמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשותו להתמודד עם סכנות אלו.³⁹ הסדר כזה יהיה אפקטיבי יותר ככל שספקיות האינטרנט תהיינה מחויבות להנגיש בחינם את אותם אמצעים לקהל הלקוחות. מדובר במנגנון מסוג opt in, כשהגישה מבקשת לשמר את חופש הפרט ככל האפשר, ולמקד את המאמצים במסירת מידע להורים ובהכוונתם להגן על ילדיהם.⁴⁰ זוהי גם הדרך בה נוקט הדין הישראלי כיום (על ההסדר ניתן לקרוא בפרק 3.1.2.1 במסמך זה).

האפיק השני האפשרי הוא החלת טכנולוגיית הסינון על ידי ספק הגישה באופן אוטומטי, אלא אם ביקש הצרכן אחרת. מדובר במודל של הנחת הסכמה (opt out) לפיו כל אדם בוגר רשאי לקבל את ההחלטה לדרוש להסיר את ההגבלה – בין אם בכלל ובין אם בהתניית הגלישה בקבלת קוד (כך שלא הקוד לא תתאפשרנה הכניסה לאתרים בעלי תכנים פורנוגרפיים).⁴¹ הסדר כזה עולה בקנה אחד עם שיקולי אוטונומיה, לפיהם האדם הוא שצריך לקבל החלטות על חייו.⁴² בנוסף לכך, ככל שיש הורים שכלל לא מודעים לקיום שירותי סינון תכנים,⁴³ ניתן אולי להניח בזהירות שמדובר בשיטה יעילה יותר.⁴⁴

מנגד, פתרון כזה מעלה חששות באשר לפגיעה בזכויות יסוד בסיסיות: **הזכות לפרטיות** עלולה להיפגע היות וההסדר מחייב הודעה מפורשת ומתועדת של כל לקוח בנוגע להחלטתו.⁴⁵ רישום ההחלטה במאגר מידע מקימה חשש מפריצה אפשרית אליו, כך שהסדר כזה חייב יהיה לקבוע מגבלות לניהול הרשימה, נהלים לשמירתה ולשימוש המותר בה; **חופש הביטוי**, זכות לה מעמד רם במדרג הנורמטיבי בדין הישראלי,⁴⁶ עלול להיפגע גם כן. באשר ליחס בין חופש הביטוי לפורנוגרפיה נתקשה למצוא תשובה חד משמעית. ראשית, התפיסה הרווחת בדין הישראלי שפורנוגרפיה נכללת בגדר "ביטוי" היות והיא בבחינת פעילות המבקשת להעביר מובן או מסר.⁴⁷ עם זאת, לא מדובר בזכות מוחלטת, והיות ועצמתו הפנימית של הביטוי הפורנוגרפי חלשה ביחס לביטוי פוליטי או אומנותי, ובהתאם לכך היקף ההגנה לו יזכה מצומצם יותר.⁴⁸ אחד האינטרסים בהגנה על חופש הביטוי הוא השאיפה לגילוי האמת. בתוך כך מוגנים גם ביטויים שנתפסים כשקריים, כפורנוגרפיה המייצגת עמדה קיצונית על האינטרקציה המינית בעולמנו.⁴⁹ בנוסף לכך, עולה אלמנט של כיבוד האוטונומיה של הפרט שצורך את הפרסומים.⁵⁰ האוטונומיה היא ערך

³⁹ שגב, לעיל ה"ש 37.

⁴⁰ שם.

⁴¹ גומז, לעיל ה"ש 31, בעמ' 15-16.

⁴² שגב, לעיל ה"ש 37.

⁴³ גומז, לעיל ה"ש 31, בעמ' 19.

⁴⁴ זאת בהקבלה ליעילות מודל הנחת הסכמה בסוגיית תרומת אברים והשתלתם. לקריאה נוספת, ראו: אורלי אלמגור לוטן **מודלים של הסכמה לתרומת אברים: סקירה משווה** בעמ' 3-5 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2011).

⁴⁵ שגב, לעיל ה"ש 37.

⁴⁶ כדבריו של השופט אגרונט בבג"ץ 53/73 **חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים**, פ"ד ז 871, 878 (1953) המכנה אותה "זכות עילאית".

⁴⁷ בג"ץ 5432/03 ש.י.ן – **לשויון ייצוג נשים נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין**, פ"ד נח 65, 87 (2004).

⁴⁸ שם.

⁴⁹ ריבלין, לעיל ה"ש 28, בעמ' 41.

⁵⁰ שם, בעמ' 42-43.

שנטען עליו כי הוא מהווה רכיב ביסודות האושר, ולפיו האדם הוא זה שצריך להיות אחראי לבחירותיו ותוך כך לעצב את חייו.⁵¹ ככל שהפרט ריבון על עצמו, הוא גם זכאי להחליט אם פורנוגרפיה היא נאה או מגונה בעיניו.⁵² הדבר יאה ככל שמדובר באדם מבוגר שגישתו לתכנים אלו מוגבלת. בתוך כך עולה גם חשש לפגיעה בחופש המידע וזכות הציבור לדעת. זאת עקב החשש מסינון יתר, שנובע משתי סיבות – נוכח הקושי שעולה ממענה לשאלה הערכית באשר לאילו אתרים ראוי להגביל, איזה תוכן נחשב לפוגעני, ובידי מי יש להפקיד את ההחלטה,⁵³ וכן כאמור – התוכנות אינן חפות מטעויות, וחוסמות לא פעם גם גישה לתוכן לגיטימי. פגיעות אלו עשויות להימנע אם תחולת ההסדר לא תהיה גורפת, אלא באם יינתנו תמריצים כספיים לספקי גישה שמיישמים את המודל.⁵⁴

בשולי הדברים נציין, שגולשי האינטרנט הישראלים משתמשים בעיקר בספקי גישה ישראלים שכפופים לשיטת המשפט הישראלית,⁵⁵ לפיכך שהשאלה נתונה להסדרה מקומית.

1.3 הצרכן כמשתמש הקצה:

האפשרות להטיל על ההורה את האחריות להגן על הילד מפני חשיפה לתכנים לא ראויים אינה ניתנת להסדרה משפטית של ממש, היות ומדובר בעיקר בשאלה של חינוך. לרשות ההורים עומדות אפשרויות שונות לצורך התמודדותם מול הסכנות שצופנת הרשת לילדיהם. כך למשל שימוש בשיטת תיוג אתרים, שיכול להתבצע דרך מפרסם המידע, ספקית הגישה או על ידי גוף עצמאי;⁵⁶ שימוש בתוכנות סינון שונות;⁵⁷ וכן שימוש באמצעים חינוכיים – פונקציה שהטכנולוגיה לא תוכל ליישם במקומם.

5. משפט משווה

5.1 ארה"ב

היו מספר ניסיונות חקיקה ברמה הפדרלית למנוע חשיפה של ילדים לתכנים פורנוגרפיים באינטרנט. הניסיון הראשון היה Communications Decency Act שקבע איסור פלילי על הפצה (ביודעין) של תוכן תועבה או לא צנוע (indecent), כאשר ייתכן והתוכן יגיע לנמען מתחת לגיל 18.⁵⁸ הסדר זה נפסל מטעמים חוקתיים, בשל ההגדרה הרחבה של התכנים, העדר ההתייחסות להסכמת ההורים וכן קביעתם השופטים כי קיימים אמצעים הפוגעים פגישה פחות קשה בחופש הביטוי.⁵⁹ הניסיון השני היה Child Online Protection Act שהפליל שידור אינטרנטי מסחרי של תכנים "מזיקים" לקטינים (כאשר החוק נתן הגדרה רחבה) – כאשר אותו שידור זמין לנמען

⁵¹ ג'ון סטיוארט מיל על החירות בעמ' 98 (אריה סימון מתרגם, תש"ו).

⁵² ריבלין, לעיל ה"ש 28, בעמ' 43-44.

⁵³ שגב, לעיל ה"ש 37.

⁵⁴ ראו: Karen Hinkley, *Shielding Children from Pornography by Incentivizing Private Choice*, 95 Wash. U. L. Rev. 981 (2018).

⁵⁵ ש.ס.

⁵⁶ ריבלין, לעיל ה"ש 28, בעמ' 112.

⁵⁷ אוונס, לעיל ה"ש 35, בעמ' 8-9.

⁵⁸ Communications Decency Act, 47 U.S.C. §230 (1996). לסקירה מקיפה ראו Karen Hinkley, *Shielding Children from Pornography by Incentivizing Private Choice*, 95 Wash. U. L. Rev. 981, 986-996 (2018).

⁵⁹ Reno v. American Civil Liberties Union, 521 U.S. 844 (1997).

מתחת לגיל 17.⁶⁰ מעמד החוק נדון בבתי המשפט במשך שנים רבות, עד שהחוק נפסל בשל ההגדרה הרחבה ובשל קיומם של אמצעים פוגעניים פחות להגשמת תכלית החקיקה.⁶¹

לצד החקיקה הישירה והמקיפה, הקונגרס פנה גם להסדרים עקיפים. אחד היה Children's Internet Protection Act שיצר מנגנון שונה, כאשר במקום לפנות לאפיק פלילי, פנה לאפיק תקציבי.⁶² בכדי להיות זכאים לתקצוב פדרלי, בתי ספר וספריות המספקים גישה לאינטרנט חייבים להראות כי הם מיישמים מדיניות של בטיחות אינטרנטית הכוללת בין היתר שימוש באמצעי פילטר וחסימה של תכנים פורנוגרפיים שונים. בשונה משני הניסיונות הראשונים, בית המשפט לא פסל את החוק, והוא תקף כיום.⁶³ הסדר שני הוא Truth in Domain Names Act שאוסר על שימוש בשמות מטעים לאתרי אינטרנט, שעלולים לגרום לקטינים להיחשף לתכנים מזיקים.⁶⁴

5.2 בריטניה

במשך שנים הממשלה פעלה במדיניות "בריונית" כלפי ספקי האינטרנט, כאשר תבעה מהם לבצע גולציה וניטור על התכנים האינטרנטיים, תוך איום שאם לא יעשו כן, הפרלמנט יחוקק חוקים שיטילו חובות סטטוטוריות.⁶⁵ הפיקוח על האינטרנט נעשה על ידי מספר גופים.⁶⁶ בשנת 1996, נוסד Internet Watch Foundation על ידי תעשיית האינטרנט אשר פועל להסרה ולחסימה של תכנים המהווים התעללות בקטינים. החל משנת 2004, חברות הסלולר חוסמות מפעילות פילטר החוסם תכנים פורנוגרפיים אינטרנטיים במכשירי סלולר. החסימה ניתנת להסרה (או לשינוי) לאחר שהוכח כי המשתמש הוא מעל גיל 18. ישנם שתי דרכים מקובלות בהם ניתן לאמת גיל (משתמש: 1) על ידי הצגת תעודה מזהה באחת מחנויות הסלולר (2) באמצעות כרטיס אשראי.⁶⁷

התכנים נחסמים בהתאם לסיווג של ה (BBFC) British Board of Film Classification. זהו גוף עצמאי ללא מטרות רווח, שמספק שירותי סיווג של מגוון תכנים (סרטים, אתרים וכו'). הגוף אינו מקבל מימון ממשלתי, אלא מממן את פעולתו על ידי גביית תשלום מבעלי התכנים המגישים אותם לסיווג.⁶⁸

⁶⁰ Child Online Protection Act, 47 U.S.C. §231 (1998).

⁶¹ American Civil Liberties Union v. Mukasey, 534 F.3d 181 (3rd Cir. 2008).

⁶² Children's Internet Protection Act, 20 U.S.C §9134 (2000).

⁶³ United States v. American Library Association, 539 U.S. 194 (2003).

⁶⁴ Truth in Domain Names Act, 18 U.S.C. §2252B (2006).

ראו גם

Cheryl B. Preston, *Zoning the Internet: A New Approach to Protecting Children Online*, 6 BYU L.R. 1417 (2007).

⁶⁵ ראו הסקירה ב

TJ McIntyre, *Internet Censorship in the United Kingdom: National Schemes and European Norms in Law, Policy and the Internet* (Lillian Edwards ed., 2018).

⁶⁶ כפי שיפורט בהמשך המסמך.

⁶⁷ Mobile UK, *UK Code of Practice for the Self* - <http://www.mobileuk.org/codes-of-practice.html>

Regulation of Content on Mobiles (1 July 2013)

<http://www.mobileuk.org/cms-assets/documents/259877-469077.uk-code-of-practice-for-the-self-regul>

⁶⁸ <http://www.bbfc.co.uk/about-bbfc>

החל משנת 2013, ספקיות האינטרנט הביתית התחייבו להפעיל פילטר אוטומטי ללקוחות חדשים, ואף ליצור קשר עם לקוחות קיימים ולדרוש מהם לקבל החלטה אקטיבית לגבי הפעלה או אי הפעלה של הפילטר.⁶⁹

נוסף על כך, בשנת 2017 נחקק Digital Economy Act שקבע הסדר מקיף יותר.⁷⁰ החוק הטיל חובה ליישם מנגנון של וידוא גיל (כלומר מעל 18) על כל תוכן פורנוגרפי אינטרנטי (כלומר לא רק אתרים, אלא גם תוכן הנמצא באפליקציה). החובה מוטלת על ספקים של תוכן פורנוגרפי אינטרנטי מסחרי (כולל אם התוכן עצמו חינוכי אבל הספק מרוויח מפרסומות או מקיומו של מסלול "פרמיום" שדורש תוספת תשלום).

אכיפת חובה זו תעשה על ידי רגולטור, שימונה על ידי שר הפנים תוך אישור הפרלמנט. לרגולטור סמכויות נרחבות, ובין היתר הוא רשאי לחסום אתרים (על ידי הודעה לספק האינטרנט והטלת החובה עליו), ומוענק לו שיקול דעת נרחב. החוק מכיר באפשרות כי פעולת החסימה עלולה להיות נרחבת מעבר לתוכן הפוגעני בלבד. בנוסף, בקבלת ההחלטה על חסימה הרגולטור לא חייב לשקול את הנזקים הנלווים, למשל חסימה של תכנים נוספים או העלות לספק האינטרנט. בפועל, מונה ה-BBFC כרגולטור.⁷¹ בהנחיות שפרסם, נקבעו קריטריונים למנגנון כדי לעמוד בחובה הסטטוטורית: וידוא גיל בנקודת הגישה או רישום לתוכן, וידוא באמצעות מידע שאין לאדם אחר אפשרות סבירה להשיג (למשל תעודה מזהה או כרטיס אשראי), כל גישה לתוכן מותנית באישור (למשל סיסמא או קוד) כאשר ברירת המחדל הינה שהמשתמש לא נותר מחובר אלא צריך להתחבר מחדש כל פעם (אלא אם כן הוא בוחר שפרטי ההתחברות שלו ישמרו), מונע שימוש על ידי משתמשים לא אנושיים (כגון אלגוריתמים אוטומטיים).⁷²

5.3 קנדה

כיום, אין איסור או הוראות בדבר פרסום או גישה של קטינים לתכנים פורנוגרפיים, אלא קיים איסור פלילי על פורנוגרפיה בהשתתפות קטינים (כולל החזקה או גישה).⁷³ לא קיים מנגנון ניטור ובקרה שוטף, ולכן האיסור נאכף רק במסגרת הליך משפטי. במידה ובית המשפט סיווג תוכן כאסור, ניתן לחייב את ספק האינטרנט להוריד את התוכן וכן לסייע למציאת האחראי על פרסום התוכן. אך, הסדר זה חל רק על תכנים שנמצאים על אתרים קנדיים.

נוסף על כך, קיימת יוזמה פרטית של ספקיות האינטרנט לחסימת אתרים בינלאומיים המכילים תכנים אסורים של פורנוגרפיה בהשתתפות קטינים.⁷⁴ חסימת האתרים מתבצעת בפועל בעזרת פניות של אזרחים ל"קו חם".⁷⁵ לאחר קבלת דיווח (ישנה אפשרות לעשות כן באנונימיות), המידע מועבר למשטרה אשר חוקרים את הדיווח. תהליך הברור מאפשר לבעל האתר הזדמנות לערער על ההחלטה הסופית.

⁶⁹ Ofcom, Report on Internet Safety Measures (22 July 2014) 1-3.

⁷⁰ Digital Economy Act, 2017, c. 30 (Eng.).

⁷¹ אתר הרגולטור <https://www.ageverificationregulator.com/>.

⁷² British Board of Film Classification, *Guidance on Age-verification Arrangements* (October 2018) <https://www.ageverificationregulator.com/assets/bbfc-guidance-on-age-verification-arrangements-october-2018-v2.pdf>.

⁷³ *Criminal Code*, RSC 1985, c C-46 s 163.1(4.1).

⁷⁴ להסבר על היוזמה ראו <https://www.cybertip.ca/app/en/projects-cleanfeed#projects-cleanfeed>.

⁷⁵ דיווח נעשה באתר <https://www.cybertip.ca/app/en/report> ובנוסף יש מספר טלפון שניתן להתקשר אליו ולדווח.

6. המלצות ומסקנות:

← **הגדרת המונח "פורנוגרפיה"** – מסקירתנו עלה כי ישנה אי-הסדרה בהגדרה מדויקת של מהו "חומר בעל תוכן פורנוגרפי" או כהגדרתו בחוק "חומר תועבה". על אף שנראה על פניו כי הגדרת מינוח זה היא פשוטה ומובנת מאליו, הגדרת המינוח סבוכה ותלוית נסיבות. הגדרה רחבה מדי עלולה להוות לחוק לרועץ, כך לדוגמא ניתן לראות שבארה"ב נפסל חוק טוב, מאחר והגדרתו הייתה רחבה מדי. ההגדרה צריכה לעלות בקנה אחד עם הגנה על חופש הביטוי – כך למשל, חומר שמכיל תכנים מיניים במסגרת סרט, לא יוכל לעלות לידי ההגדרה "חומר פורנוגרפי".

← **הפתרון – ספק האינטרנט** – לדידנו, הדרך היעילה ביותר לטווח הקצר למנוע מילדים חשיפה לחומרים אלו הוא דרך ספק האינטרנט. החלת דינים והגבלות על אתרי התוכן, יכלו להיות הכלי יעיל יותר, עם זאת אלו כוללים קשיי אכיפה וקשיים של החלת הדין הישראלי על אתרים שאינם בעברית. לכן, אחריות על ספק האינטרנט, תהיה היעילה ביותר במצב עניינים זה. הספק יעניק קוד גישה שבעזרתו ניתן יהיה להיכנס לתכנים שמכילים חומר פורנוגרפי והוא יעשה זאת בעזרת אלגוריתם.

← **הסדר OPT IN** – אנו סבורים שהסדר OPT IN, הוא הסדר מתון יותר, אשר יביא לפגיעות חוקתיות מועטות יותר. בהינתן מצב של הסדר OPT OUT נוכל לזהות פגיעה חמורה יותר בהקשר של פרטיות, שכן בקשה של סיסמא מספק האינטרנט מעידה על כך שאתה, כמבוגר, רוצה לצפות בתכנים אלו. עצם קיומו של מאגר מידע כזה עלול לפגוע בפרטיות האדם שלא מעוניין לחשוף בפניו ספק האינטרנט שהוא צופה בתכנים האלו. הגם, שספק האינטרנט יכול להיות חשוף לעמודים שבהם האדם גולש, יש הבדל מהותי בין חשיפה לעמודים שאדם גולש לבין שיחה מוקלטת ומתועדת שבו אדם מבקש באופן גלוי את הקוד. שנית, הסדר של OPT IN יצמצם את הפגיעה בחופש הביטוי, שכן יש אפשרות לתכנים להיות מוצגים ולצד זאת, אדם באופן ספציפי יכול לבחור להדיר את ילדיו מתכנים אלו.

← **מאגר מידע** – יש לכלול בחוק הסדר ברור לאיך יישמר המידע אודות אנשים אשר מבקשים את הקוד במידה של הסדר OPT OUT. על ההסדר לעמוד בפרק ב' לחוק הגנת הפרטיות.

← **המנגנון** – מוצע לשאוב את המנגנון מהדין הקיים בבריטניה. בבריטניה הקריטריונים שצריכים להיות במנגנון כדי לעמוד בחובה הסטטוטורית: וידוא גיל בנקודת הגישה או רישום לתוכן, וידוא באמצעות מידע שאין לאדם אחר אפשרות סבירה להשיג (למשל תעודה מזהה או כרטיס אשראי), כל גישה לתוכן מותנית באישור (למשל סיסמא או קוד) כאשר ברירת המחדל הינה שהמשתמש לא נותר מחובר אלא צריך להתחבר מחדש כל פעם (אלא אם כן הוא בוחר שפרטי ההתחברות שלו ישמרו), הדבר מונע שימוש על ידי משתמשים לא אנושיים (כגון אלגוריתמים אוטומטיים).

← **רגולטור אחראי** – מומלץ למנות שר בממשלה כרגולטור אחראי על תהליך זה. בצד זה "הוועדה המיוחדת לזכויות הילד" תהיה הוועדה אשר תעקוב אחר החוק ויישמו.

← **פתרון הרמטי** – בשולי הדברים חשוב לציין כי הפתרון לעולם לא יוכל להיות הרמטי. המשפט מצוי במצב תמידי שהוא רודף אחר הטכנולוגיה. ילדים רבים חשופים לירשת

האפלה", אשר מכונה "העולם התחתון של האינטרנט". כמו כן, ילדים רבים יודעים להחליף את רשת ה-IP שלהם ובכך המחשב שלהם מפסיק להיות כפוף להגבלות של ספק הרשת הישראלי.

← **הגבלות חוקתיות** – החוק צריך להיות מידתי ולהכיל סעיפים אשר מגנים על הזכות לחופש הביטוי ועל הזכות לפרטיות.